

школах Луганської, Одеської областей, де реалізують пілотні проекти, пов'язані з ювенальною юстицією, навчають, що дитина має право на каву в ліжку, на кишенькові гроші в сумі не менше 5 гривень (це, по суті, мають вирішувати її батьки), має право не застеляти ліжка, їсти чіпси, гамбургери, пити «Кока-Колу» і т. ін. Можливо, це звучить трохи смішно, однак виходить: якщо тебе не задовольняють твої батьки – будь ласка, будуть інші. Виходить, якщо ти посварився зі своєю сусідкою, вона може жорстоко помститися: доповісти до належної інстанції, що ти, нібито, погано ставишся до своєї дитини. Досить анонімного дзвінка – і вже через 20 хвилин приходить інспекція, котра має вельми широкі повноваження й може навіть забрати дитину. Звісно, держава повинна втручатися. Адже, якщо батьки дитини алкоголіки, наркомани, уряд завжди повинен мати можливість на них вплинути. Однак нинішня практика засвідчує, що дітей якраз забирають не від таких батьків. Відбирають саме здорових дітей, адже чистенька відгодована дитина дуже дорого коштує на Заході – у районі 40 тисяч доларів США. В Україні таким чином забирають 15 тисяч дітей щороку, – підсумовує І. Харченко.

Від редакції

Сплутали, як мовиться, грішне з праведним. Представники ювенальної юстиції не відбирають дітей у недбайливих батьків не тільки тому, що в нас іще сповна не запроваджено ювенальної юстиції, а й тому, що функція ювенальної юстиції полягає у захисті дитини в конфлікті із законом не від батьків, а від застосування покарання, здатного зламати їй життя.

А «забирають дітей від батьків» соціальні служби, котрі не мають стосунку до неіснуючої ювенальної юстиції.

Утім, як мовиться, нема диму без вогню. Бо знаємо, за бажання, систему законодавчого захисту, скажімо, дитини, можна перетворити на жорсткі тенета полювання на особу, про що говорили пікетувальники. Тож громадськість областей, де пілотні проекти дають результати, про які казали пікетувальники, вправі бити на сполох, «реаліті шоу» має завершитися правосудними рішеннями. А щодо ювенальної юстиції чи кримінальної юстиції стосовно неповнолітніх, то спотворити можна і те й друге, запровадивши бездушну в найбрутальнішому з виконань систему.

Міфи про ювенальну юстицію

Наталія КРЕСТОВСЬКА,
доктор юридичних наук, професор
кафедри теорії держави і права
Одеської національної юридичної
академії

В Україні діє розгалужена система захисту прав дітей, але діти, які скоїли протиправне діяння, зазвичай потрапляють під юрисдикцію органів кримінального правосуддя. Проблема адекватної реакції держави й суспільства на ситуацію з правопорушеннями серед дітей та молоді особливо гостро постала в роки незалежності. Нині не припиняються спроби запровадити гуманнішу систему роботи з дітьми, які із законом у конфлікті...

Не залишатися байдужим і привертати увагу до кожної неповнолітньої особи, проаналізувавши загальні тенденції, спробувати змінити дії державних органів на системному рівні – завдання громадських організацій. Проте державним установам не завжди вдається координувати свою діяльність і процедури із забезпечення якнайкращого захисту прав дітей. Питання міжвідомчої взаємодії та адекватного реагування всіх органів і організацій у ситуаціях правопорушень, учинених дітьми, зазвичай виписуються з урахуванням ситуації, що сталася, потреб дитини і наявних місцевих ресурсів. У

всьому світі спеціальні правила для дітей, що перебувають у конфлікті з законом, називають системою ювенальної юстиції. В Україні ще з початку XXI століття громадські організації і впроваджували окремі локальні ініціативи, і напружували у співпраці з державними органами та установами національний досвід. Зроблено багато, але робота продовжується. При Міністерстві юстиції України було створено робочу групу, яка вивчала, узагальнювала напрацьований досвід і розробила проект Концепції розвитку ювенальної юстиції в Україні. Несподівано всі напрацювання за майже 10 років представників дер-

жавних та громадських організацій було піддано сумніву: у березні цього року з'явилися інші громадські організації, які заявили, що ювенальна юстиція – це зло, і почали інформаційну кампанію проти розвитку ювенальної юстиції в Україні, особливо не заглиблюючись у суть проблеми...

Завдання для робочої групи при Міністерстві юстиції уточнили – відпрацьовується Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні. Громадські організації, які працюють у сфері ювенальної юстиції, вирішили, що треба покращувати розуміння суспільством за-

вдань ювенальної юстиції і її принципів, а отже – розширювати інформування громадян та фахівців через медіа. Ця публікація – спільна ініціатива декількох громадських організацій, що давно і ґрунтовно працюють над питаннями захисту прав дітей та ювенальної юстиції: Усеукраїнської фундації «Захист прав дітей», Всеукраїнської громадської організації «Служба захисту дітей», Всеукраїнської громадської організації «Жіночий консорціум України», Харківського громадського центру «Молодь за демократію», Одеської обласної групи медіації, благодійної організації «Український центр порозуміння» та інші.

Про нагальну потребу реформування української ювенальної юстиції, яке мають здійснити спеціалісти у цій сфері, було надруковано на перших шпальтах вітчизняних ЗМІ, що свідчить про небайдужість громадянського суспільства до проблем дітей і дитинства. Водночас очевидною є суцільна непоінформованість пересічних громадян про ювенальну юстицію, яка створює підґрунтя для супротиву.

Отже, пояснімо, що у найпростішому варіанті «ювенальна юстиція» – це судоустрій і судочинство у справах про правопорушення неповнолітніх. На відміну від загальної, ювенальна юстиція має охоплювати систему соціальних послуг на допомогу дитині, яка перебуває у конфлікті із законом. Тому сучасна ювенальна юстиція – це система державних і муніципальних, судових, правоохоронних органів, освітніх і виховних установ, правозахисних і громадських організацій, що на основі права та медико-соціальних і психолого-педагогічних методик здійснюють попередження правопорушень дітей та проти дітей, правосуддя щодо дітей, захист їхніх прав, свобод та інтересів, а також ресоціалізацію дітей.

Відтак ювенальна юстиція «працює» із двома категоріями дітей – діти-правопорушники та діти, які опинилися у складній життєвій ситуації (сироти, позбавлені батьківського піклування, безпритульні, свідки та жертви злочинів тощо).

Постає питання, чому ювенальна юстиція, що сповна відповідає ідеалам правової соціальної держави, до яких прагне Україна, сьогодні опинилася під вогнем нищівної і до того ж безпідставної критики? Видається, що така ситуація склалася під впливом цілеспрямовано створених химерних уявлень про

ювенальну юстицію та права дитини загалом.

Міф перший: «Ювенальна юстиція, як і Конвенція ООН про права дитини, узаконує неповагу дітей до батьків, не дозволить застосувати примус до дитини, без якого виховання неможливе».

Реально. У преамбулі Конвенції ООН про права дитини (далі – КПД) наголошується: сім'я є основним осередком суспільства і природним середовищем для зростання та благополуччя всіх її членів й особливо дітей, дитині для повного та гармонійного розвитку її як особистості необхідно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері частя, любові й розуміння.

Із сорока однієї статті КПД, що безпосередньо присвячені правам дитини, третина так чи інакше пов'язує благополуччя дитини із сімейним середовищем і не тільки не посягає на батьківські права, а й стимулює їх реалізацію. Зокрема, статті 5 та 14 визначають право батьків і законних опікунів дитини в належний спосіб управляти й керувати дитиною, враховуючи її здібності, що розвиваються. Статті 9–10 покладають на державу обов'язок забезпечити, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню. Водночас дитина має право підтримувати на регулярній основі особисті стосунки і прями контакти з обома батьками, навіть якщо вони проживають у різних країнах. Стаття 29, присвячена праву дитини на освіту, серед іншого зазначає: освіта дитини має бути спрямована на виховання поваги до її батьків.

Права батьків посідають належне місце і в міжнародних стандартах ювенальної юстиції, зокрема, у Мінімальних правилах здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) [4, статті 10.1, 13.2, 15.2] та Керівних принципах ООН щодо запобігання злочинності неповнолітніх (Ер-Рядські принципи) [6, пункти 12, 13, 14]. Права та обов'язки батьків у сфері ювенальної юстиції відтворені також у Рекомендації CM/REC (2008) 11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам (зокрема й Україні) «Європейські правила щодо неповнолітніх правопорушників, які підлягають застосуванню санкцій чи заходів» від 5 листопада 2008 року [2, статті 14, 25, 29, 34, 102 та ін.].

Більшість зарубіжних нормативно-правових актів, які визначають правовий статус дитини, містять статті щодо обов'язків дитини, в тому числі щодо батьків. Можна тільки пошкодувати, що такої нор-

ми немає у Законі України «Про охорону дитинства», але вся глава 13 Сімейного кодексу України побудована на принципі взаємності прав та обов'язків батьків і дітей.

На жаль, побоюючись, що за умов упровадження ювенальної юстиції відбуватиметься суворая заборона примусу щодо дитини, наші громадяни просто плутають примус, насильство та покарання, цілковито ототожнюючи їх. Насправді, жоден із нормативно-правових актів із питань ювенальної юстиції не ставить під сумнів необхідність поєднання переконання та примусу у процесі виховання дитини. Забороняється батьківське насильство (його визначення є у Законі України «Про попередження насильства у сім'ї»), виконання покарання покладається на державні органи, а примус (без, зрозуміло, побиття) як був, так і залишається одним із методів виховання.

Отже, сучасне ювенальне міжнародне право, зарубіжне та національне законодавство створюють правові засади для укріплення відносин між батьками та дітьми на основі взаємної поваги, любові й відповідальності дітей і батьків.

Міф другий: «Права дитини загалом і ювенальна юстиція зокрема – це західний продукт, чужий будь-якому іншому суспільству, зокрема – нашому».

Реально. Конвенція про права дитини не тільки підписана й ратифікована більшістю країн світу. Виняток становить Сомалі, де протягом тридцяти років немає стабільного уряду та США, які лише тепер подають її на ратифікацію Сенатом. Нині норми Конвенції про права дитини відтворені у численних регіональних правових стандартах, зокрема Африканській декларації та Плані дій 2001 року, Маракеській декларації 2001 року «Дівчатка: глобальний рух», Рабатській декларації з питань дітей 2005 року, прийнятій ісламськими країнами, Європейській конвенції про здійснення прав дитини (ратифікована Україною 3 серпня 2006 року).

Різні за формами системи ювенальної юстиції сьогодні існують не тільки у всіх країнах Європи, а й Азії, Латинської Америки, в Австралії та Новій Зеландії, деяких країнах Африки.

Так, в Індії 2000 року ухвалений Закон «Про ювенальну юстицію (опіку та захист дітей)», який стосується двох категорій дітей: тих, хто перебуває у конфлікті із законом, і тих, хто потрапив у складну життєву ситуацію й потребує допомоги (правопорушників, утіка-

чів із дому, сиріт, жебраків тощо). Відповідно до цих двох завдань законом засновані дві установи – комісія ювенальної юстиції та комітет із благополуччя дітей. У складі комісії ювенальної юстиції магістратський суддя та двоє соціальних працівників, один із яких обов'язково жінка. Обов'язкова вимога для всіх членів суду – професійні знання, необхідні для роботи з дітьми [11].

Ювенальна юстиція існує в Японії, Китаї, Кореї, вона поступово створюється у центрально-азійських країнах. Зокрема, указом президента Казахстану 2008 року схвалена Концепція розвитку системи ювенальної юстиції у Республіці Казахстан на 2009–2011 роки. Серед іншого вона передбачає, що спеціалізований (ювенальний) суд має стати найважливішою ланкою системи ювенальної юстиції [5]. У Казахстані два спеціалізовані ювенальні суди успішно працюють.

Міф третій: «Права дитини та ювенальна юстиція сприятимуть неконтрольованій поведінці, розбещенню дітей, деградації української сім'ї й усього нашого суспільства».

Реально. Ювенальна юстиція в усіх розвинених моделях спрямована на справжню, а не умовну відповідальність дітей-правопорушників. У нашій країні саме нинішня система кримінально-правового та адміністративно-правового реагування на проступки та злочини неповнолітніх є недолугою, тому що у більшості випадків за вчинення злочину дитина відбувається легким переляком. Якщо її засуджують, то, як правило, звільняють від відбування покарання з випробуванням. Найпоширенішим примусовим заходом виховного характеру є передавання дитини батькам під нагляд [8]. Часто саме вони не впоралися з вихованням дитини. Острах того, що система ювенальної юстиції сприятиме сексуальній розбещеності дітей, є необґрунтованим. Адже акти міжнародного ювенального права, частина яких ратифікована Україною, протистоять торгівлі дітьми, дитячій проституції і дитячій порнографії (таким є один із Факультативних протоколів до Конвенції про права дитини). Наприклад, у США, які є одним із піонерів упровадження ювенальної юстиції, сексуальна розбещеність дитини розглядається вченими й практиками як особливий, так званий статусний проступок. Стосовно таких проступків існує відповідне правове (як правило, некаральне) реагування з боку держави й суспільства: призначення вихо-

вателя, суспільно корисна праця, обов'язок пройти лікування тощо.

Тобто ювенальна юстиція реагує не тільки на злочини, а й на «дозлочинні» правопорушення дітей, запобігаючи ним, сприяє зміцненню правової свідомості.

Міф четвертий: «Ювенальна юстиція – це узаконення доносів дітей на батьків».

Реально. Чинне законодавство України вже забезпечує право дитини брати участь у тих справах, які її стосуються, якщо за своїм віком і станом дитина в змозі це робити.

Стаття 171 Сімейного кодексу України наголошує, що дитина має право на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, які стосуються її особисто, а також питань сім'ї. Дитина, яка може висловити свою думку, має бути вислухана під час вирішення між батьками чи іншими особами спору щодо її виховання, місця проживання, у тому числі під час вирішення спору про позбавлення батьківських прав, поновлення батьківських прав, а також спору щодо управління її майном.

Принцип участі забезпечується й іншими актами національного законодавства. Думка дитини має бути врахована під час вирішення державними органами питання про її громадянство. За законами України «Про звернення громадян» та «Про попередження насильства у сім'ї» кожна людина (у тому числі юна) має право звернутися до державних органів із проханням про надання їй правового захисту, особливо якщо це стосується її фундаментальних прав на життя, недоторканність, свободу тощо.

Європейська конвенція про здійснення прав дітей [1, статті 3, 10] надає дитині певні процесуальні права, зокрема, право бути поінформованою та висловити свою думку під час розгляду справи. Ці статті, з одного боку, не суперечать Сімейному кодексу України і ніяк не спонукають до доносів. З другого боку, з причин незнання указаних норм нерідко діти не звертаються по допомогу, аж поки не стає запізно (відомо, що рівень самогубств серед дітей залишається високим, а статистика про дітей, потерпілих від злочинів, у нас не ведеться).

Міф п'ятий: «Ювенальна юстиція означає масове втручання держави у сімейне життя та жорстоке відбирання дітей у батьків за найменшу провинку».

Реально. «Державне втручання» є широким за своїми цілями та методами поняттям. Так, надання соціальної та матеріальної допо-

моги малозабезпеченій сім'ї є теж варіантом державного втручання. Адже, щоб визначити, яка саме допомога потрібна, слід з'ясувати, в якому становищі перебуває сім'я. Уявляється, що в деяких випадках було би доцільним посилити державне втручання у сімейні справи. Зокрема, виплата допомоги на новонароджену дитину мала б контролюватися суворіше, адже нерідко «дитячі» гроші витрачаються не на потреби дитини, а на розв'язання інших «дорослих» проблем і задоволення потреб.

Мабуть, ніхто не заперечуватиме, що державне втручання є необхідним і тоді, коли має місце насильство у сім'ї, особливо стосовно дітей. Хоча в Україні відсутня повноцінна система ювенальної юстиції, норми й практика втручання до сімейних справ, у тому числі позбавлення батьківських прав, існують не один рік.

Зокрема, згідно із статтею 164 Сімейного кодексу України батьки можуть бути позбавлені батьківських прав, якщо вони: 1) не забрали дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли стосовно неї батьківського піклування; 2) ухиляються від виконання своїх обов'язків з виховання дитини; 3) жорстоко поводяться з дитиною; 4) є хронічними алкоголіками або наркоманами; 5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва; 6) засуджені за вчинення умисного злочину щодо дитини.

Як бачимо, батьків не можна позбавити прав на дитину з економічних причин, навіть у разі, коли нестатки сім'ї призводять до недостатнього харчування, відсутності одягу за сезоном, антисанітарних умов проживання дитини. За стандартами Всесвітньої організації охорони здоров'я це мало б трактуватися як жорстоке поводження, але з позиції національного права й Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод така ситуація не є підставою для позбавлення батьківських прав. Характерним прикладом є «Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Савіні проти України» [7].

Щорічно процедура позбавлення батьківських прав в Україні застосовується приблизно до 17 тисяч осіб, хоча до цього заходу захисту прав дитини суди вдаються у крайньому разі. До того ж зазначимо, що позбавлення батьківських

прав – це компетенція загальних судів і до ювенальної юстиції жодного стосунку не має.

Міф шостий: «Ювенальна юстиція та права дитини суперечать християнській релігії, зокрема ієрархічності, тобто патріархальності сім'ї та заповіді «Поважай батька свого і матір свою». Як додатковий аргумент наводиться приклад Греції (де православ'я є державною релігією), яка нібито відмовилася від ювенальної юстиції.

Реально. Християнство є релігією, яка не тільки обстоює повагу до батьків, а й вважає цінністю дитинство. Наведемо уривок із Євангелія від Св. Луки «Хто найбільший у Царстві Небеснім?... Ісус... узяв дитину, поставив її біля Себе і промовив...: «Як хто прийме дитину оцю в Ім'я Моє, Мене він приймає, а як хто Мене прийме, приймає Того, Хто послав мене. Хто бо найменший між вами всіма, – той великий!» (Лк 9: 46–48).

Саме християнство відіграло визначальну роль у підвищенні статусу дитини в суспільстві. Рання патристична література, на противагу античній традиції сприйняття дитини як власності батька, акцентувала увагу на: трактуванні чистоти та невинності дітей, їхньої подібності до образу Божого, як і дорослих; динаміці моральності дитини у процесі дорослішання; здатності дитини до спасіння, як і дорослого.

Сучасні дослідження цієї проблеми свідчать, що у християнській культурі склався високий образ дитини та дитинства: «Дитина генеалогічно допущена у світ Богом, топологічно ближча до Бога, ніж доросла людина, усіологічно більш божественна як образ Божий, телеологічно несе із собою те, що не повинна втратити доросла особа, ергономічно дитина доповнює образ Божий у дорослій людині. Дитинство як явище є настільки виправданим, що через нього, через учительство та батьківство виправдовується і доросла людина» [3, с. 132–133].

Саме християнська церква відіграла значну роль у створенні ювенальної юстиції, передусім реформаторіїв для неповнолітніх правопорушників (в Іспанії, Італії, Польщі).

Російське кримінальне право XIX ст., а саме Уложення про покарання карні і виправні 1845 року, встановлювало, що за вчинення деяких злочинів неповнолітні підлягали ув'язненню до монастиря строком від 2 місяців до 8 років (залежно від тяжкості злочину).

Греція, як і всі інші країни, ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини і послідовно намагається узгодити своє законодавство з її вимогами. Так, у цій країні [9]:

1) заборонено фізичне покарання у школах (1998), ухвалений закон про попередження домашнього насильства, який під страхом позбавлення батьківських прав заборонив фізичне покарання дітей батьками (2006);

2) в офісі омбудсмана створений відділ із захисту прав дітей (2003), який має дійсне членство у Європейській мережі омбудсманів для дітей (ENOC);

3) справи про правопорушення неповнолітніх розглядаються спеціальними судами. Покарання щодо неповнолітніх є вдвічі меншими за обсягом, ніж для дорослих, застосовуються як крайній захід, а перевага віддається виховним і так званим терапевтичним заходам. 2003 року ювенальна юстиція зазнала чергових реформ, спрямованих на наближення до міжнародних стандартів захисту прав дитини та ювенальної юстиції.

Отже, християнське розуміння дитини та сім'ї – не перешкода, а сходинка до побудови справедливої ювенальної юстиції, а церква, як і інші інститути громадянського суспільства, може бути не тільки учасницею, а й натхненницею цієї справи.

Міф сьомий: «Ювенальна юстиція є іноземним запозиченням, яке ніколи не приживеться на нашому ґрунті – у нас інший менталітет».

Реально. Україна та Росія мають власні традиції ювенальної юстиції. Перший суд у справах неповнолітніх у Російській імперії був відкритий у Санкт-Петербурзі (1910 р.). Станом на 1915 рік більша частина російських ювенальних судів (судів у справах малолітніх або судів для малолітніх) діяла в українських містах – із семи таких судів п'ять функціонували у Харкові, Києві, Одесі, Катеринославі та Миколаєві. Компетенція Київського ювенального суду була комплексною: до його провадження належали як правопорушення малолітніх, так і делікти, вчинені підсудності ювенальних судів розглядається нині спеціалістами з пострадянських країн як найкращий. Така конфігурація підсудності дає можливість розв'язати одразу декілька проблем кримінологічного та організаційного характеру – і притягти неповнолітнього правопо-

рушника до відповідальності, і забезпечити захист прав скривдженої дитини.

У 20-х роках минулого століття російські та українські юристи вже порушували проблему формування «дитячого права», кодифікації його нормативних джерел. А необхідність особливого реагування на дитячу злочинність, принципово відмінну від «дорослого» правосуддя, для них була аксіомою.

Отже, ювенальна юстиція не є для нашої правової культури чужим та геть новим явищем. Вітчизняна правова традиція ґрунтується як на досвіді створення ювенальних правових норм і ювенальних юридичних установ, так і на досвіді їх застосування й роботи.

Міф восьмий: «Ювенальна юстиція, як і права дитини, суперечить Конституції України, що проголошує принцип рівності усіх громадян. Тому ні особливі права, ні тим паче особливі суди для дітей не потрібні».

Реально. Увесь цивілізований світ давно позбувся ліберального розуміння рівності у правах як зрівнялівки. Сьогодні право має гуманітарний характер, згідно з яким сильною надається свобода, а слабкому – підтримка. Вразливі групи населення, зокрема діти, мають певні правові переваги, що й передбачено статтею 51 Конституції України, яка гарантує охорону дитинства, материнства, батьківства. Зазначмо, що додаткові права у вигляді пільг мають і дорослі (наприклад, пенсіонери, учасники війни та бойових дій, постраждали від Чорнобильської аварії тощо).

Стосовно нібито невідповідності ювенальних судів конституційним приписам, то Конституція України визначає два принципи судоустрою – територіальність та спеціалізацію (ст. 125), що цілком відповідає ідеї створення ювенальних судів. На відсутності саме цього компоненту ювенальної юстиції в Україні не раз наголошував Комітет ООН із прав дитини. Так, 2002 року у Зауваженнях комітету щодо періодичної доповіді України про виконання Конвенції ООН про права дитини зазначено: відсутність спеціалізованих ювенальних судів та ювенальних суддів, обмеження кількості професійних юристів, соціальних працівників, вихователів у цій сфері [10, п. 70 (а)].

Міф дев'ятий: «Ювенальна юстиція потребує великих коштів, яких немає у такої бідної країни, як наша».

Реально. На благополуччі дітей не варто економити – до-

рожче обійдеться. Зарубіжний та й національний досвід показує, що всі інвестиції у дітей та молодь багаторазово окупаються, до того ж не тільки соціально, а й матеріально, що очевидно хоча би на прикладі ювенально орієнтованих країн (Китай, Південна Корея тощо), які серед іншого завдяки успіхам у ювенальній політиці змогли здійснити стрімкий технологічний, а на сьогодні уже й науковий, прорив.

Міф десятий: «У нас і так багато установ, які опікуються дітьми. Навіщо ще ювенальна юстиція?».

Реально. Це єдиний міф, із яким частково можна погодитись. Ювенальна юстиція, хоча й незавершена й недосконала, в Україні вже існує. Сьогодні ми маємо такі компоненти системи ювенальної юстиції, як:

1) правові інститути особливостей кримінальної та адміністративної відповідальності неповнолітніх, провадження у кримінальних справах неповнолітніх, закони України «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» та інші акти ювенального законодавства;

2) система органів і служб у справах дітей, визначених Законом «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» 1995 року.

Сьогодні йдеться лише про приведення цієї системи у відповідність до потреб підростаючого покоління і всього українського суспільства та до міжнародних зобов'язань держави у сфері захисту прав дитини. Саме на це й спрямовані сьогоднішні проекти концепції реформування ювенальної юстиції в Україні. Реформування ювенальної юстиції в Українській державі – це лише питання часу і хотілося б, щоб він не витрачався марно. А критикам ювенальної юстиції було б доречно вивчити предмет спору, виробити й внести конструктивні пропозиції з оптимізації її національної моделі.

Джерела

1. Європейська конвенція про здійснення прав дітей: Ратифікована із заявою Законом України № 69-V (69-16) від 3 серпня 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 41. – Ст. 354.

2. Європейські правила щодо неповнолітніх правопорушників, які

підлягають застосуванню санкцій чи заходів // Відновне правосуддя в Україні. – 2009. – № 3-4. – С. 48-62.

3. Кислов А. Г. Оправдание детства: от нравов к праву. – Екатеринбург: Изд-во Российского гос. профессионально-пед. университета, 2002. – 262 с.

4. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (Пекинские правила): Утверждены резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН 10/33 от 10 декабря 1985 г. // Советская юстиция. – 1991. – № 12-14.

5. О Концепции развития системы ювенальной юстиции в Республике Казахстан на 2009-2011 годы: Указ Президента Республики Казахстан от 19 августа 2008 года № 646 // Казахстанская правда. – 2008. – 28 авг.

6. Руководящие принципы Организации Объединенных Наций для предупреждения преступности среди несовершеннолетних (Эр-Риядские руководящие принципы): Приняты резолюцией 45/112 Генеральной Ассамблеи от 14 декабря 1990 года. – http://www.un.org/russian/document/convents/juveniles_deinquency_prevention.html

7. Справа «Савіні проти України» (Заява № 39948/06) // Офіційний вісник України. – 2009. – № 84. – Ст. 2852.

8. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність (Узагальнення Верховного Суду України) – <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/E4CA91BA11B60773C2257607003A0640?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=E4CA91BA11B60773C2257607003A0640&Count=500&>

9. Children's Rights: Greece. – <http://www.loc.gov/law/help/child-rights/greece.php>

10. Committee on the Rights of the Child. Thirty-first session. Consideration of Reports Submitted by States Parties under Article 44 of the Convention. Concluding observations: Ukraine: CRC/C/15/Add.191, 9 October 2002. – <http://www.helsinki.org.ua/en/index.php?id=1161338972>

11. The Juvenile Justice (Care And Protection Of Children) Act, 2000. – <http://swd.kerala.gov.in/docs/adoption/jjact2000.pdf>

День

23 серпня – Міжнародний день пам'яті жертв работоргівлі та її ліквідації.

Відзначається за рекомендацією 150-ї сесії Виконавчої ради ЮНЕСКО (Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) у день повстання рабів Сан-Домінго й Гаїті в 1791 році, що поклало початок процесу ліквідації системи рабства.

Розпочавши здійснення в 1994 році проекту «Невільничий шлях», ЮНЕСКО прагне запровадити перспективу плюралізму пам'яті, культур і уявлень у сфері наукового співробітництва в рамках досліджень, присвячених рабству і работоргівлі. Адже рабство є безпрецедентною трагедією й однією з найтемніших сторінок людської історії. Незважаючи на його скасування, щороку мільйони людей, переважно жінки і діти, стають жертвами обману й насильства, перетворюються на «живий товар» і зазнають експлуатації. У рамках Всесвітньої конференції проти расизму, расової дискримінації, ксенофобії та нетерпимості (Дурбан, ПАР, 2001 р.) работоргівлю та рабство визнано «злочином проти людства». Відповідно 2004 рік (підсумковий для проекту «Невільничий шлях») було оголошено Міжнародним роком ООН, присвяченим боротьбі з рабством і його скасуванню.

Ю. Ц.

